

Handläggare: Solveig Nilsson
Telefon: 08-508 04 052

Till
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd
2013-06-13

Motion (2012:25) om kontroll och uppföljning av båtuppläggningsplatser inom Stockholms stad – Miljödiplomering av båtklubbar

Remiss från Kommunstyrelsen, Dnr 000744/2012

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande till Kommunstyrelsen som svar på remissen.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

Marie Janemar
avdelningschef

Sammanfattning

Malte Sigemalm (S) har i sin motion lyft miljöproblematiken vid båtuppläggningsplatser. Malte Sigemalm hänvisar till en studie framtagen av Institutet för tillämpad miljövetenskap vid Stockholms Universitet. Studien visar att gifthalterna i marken vid dessa verksamheter i Sverige generellt ligger mycket högre än vad gränsvärdena anger.

Förvaltningen är positiv till att motionären lyfter miljöproblematiken med den verksamhet som bedrivs vid stadens båtklubbar. Vidare delar förvaltningen uppfattningen att informationsinsatser till verksamheten vid båtklubbar bör prioriteras. Förvaltningen delar emellertid inte förslaget om att staden ska utfärda s.k. ”Green Card” eller ta fram kriterier för miljödiplomering av båtklubbarnas verksamhet. En miljödiplomering eller en kvalitetssäkring måste göras av en oberoende part.

Bilaga: Remiss från Kommunstyrelsen, Dnr 000744/2012

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom Strategiska avdelningen.

Sammanfattning av remissen

Malte Sigemalm (S) har i sin motion lyft miljöproblematiken vid båtuppläggningsplatser. I Stockholms finns ett flertal platser för båtuppläggning i vattennära lägen. Malte Sigemalm hänvisar till en studie framtagen av Institutet för tillämpad miljövetenskap vid Stockholms Universitet. Studien visar att gifthalterna i marken vid dessa verksamheter i Sverige generellt ligger mycket högre än vad gränsvärdena anger. Förutom gifter i markens ytskikt konstaterades föroreningar ner till 5 meters djup i anslutning till båtuppläggningsplatserna. I rapporten föreslås att det bör övervägas att verksamheten bör vara anmälningspliktig samt att det behövs ett klagörande hur ansvarsfördelningen är mellan enskilda båtägare, båtklubbar, kommun och fastighetsägare. I motionen efterlyses också att staden bör kunna sätta upp normer för vilka produkter som ska utfasas i syfte att minimera giftspridningen och minska hälsoriskerna för båtägarna.

Malte Sigemalm anser att Stockholms stad bör genomföra nya markanalyser av områden där båtuppställning sker, samt att staden bör påbörja saneringsarbeten, dels i syfte att förhindra ytterligare utsläpp till mark och vattendrag, dels innan det blir aktuellt med annan användning av marken än båtuppställning. Detta arbete bör ske i samarbete med båtklubbarna som får informera sina medlemmar om den miljöpåverkan som verksamheten medför. För att ytterligare stimulera båtklubbarna bör staden utfärda ett "Green Card" till de båtklubbar som aktivt arbetar förebyggande, en slags miljödiplomering av klubben. Staden bör ta fram kriterier för genomförande av detta.

Med anledning av ovanstående yrkar Malte Sigemalm att Kommunfullmäktige beslutar att;

- Staden genomför informationskampanj gentemot båtklubbar om miljöpåverkan från båtklubbar.
- Staden tar fram en produktlista med ämnen som bör fasas ut i samband med arbeten på fritidsbåtar.
- Staden tillsammans med båtklubbar genomför informationsinsatser gentemot klubbmedlemmar om att använda de minst miljöfarliga produkterna.
- Staden till båtklubbar som arbetar seriöst med miljöförbättrande insatser utfärdar ett "Green Card" för klubben, gällande två år, samt att
- Staden arbetar för att verksamheten vid båtklubbar även ska bli anmälningspliktig.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till att motionären lyfter miljöproblematiken med den verksamhet som bedrivs vid stadens båtklubbar. Vidare delar förvaltningen uppfattningen att informationsinsatser till verksamheten vid båtklubbar bör prioriteras. Förvaltningen delar emellertid inte förslaget om att staden ska utfärda s.k. ”Green Card” eller ta fram kriterier för miljödiplomering av båtklubbarnas verksamhet. En miljödiplomering eller en kvalitetssäkring måste göras av en oberoende part.

Definitionen av miljöfarlig verksamhet är all användning av mark, byggnader eller anläggningar som kan ge upphov till utsläpp till luft, mark eller vatten eller medföra andra störningar för människor eller miljön. Definition av miljöfarlig verksamhet finns i 9 Kap 1 § Miljöbalken. Miljöfarlig verksamhet delas in i A-, B-, C- eller s.k. U-anläggningar beroende på verksamhetens omfattning och miljöpåverkan. För att få driva vissa miljöfarliga verksamheter krävs tillstånd eller anmälan.

- A-anläggningar tillståndsprövas av mark- och miljödomstolen, exempelvis flygplatser, avfallsdeponier och oljeraffinaderier.
- B-anläggningar tillståndsprövas av miljöprövningsdelegationen inom länsstyrelsen, exempelvis avloppsreningsverk, energianläggningar och täkter.
- C-anläggningar anmäls till kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd, exempelvis bilskrotar och bensinstationer.

Miljöfarlig verksamhet som inte klassas som A-, B- eller C-anläggningar, s.k. U-anläggningar, exempelvis båtklubbar, behöver inte prövas eller anmälas. Krav på U-anläggningar kan ändå ställas av den kommunala tillsynsmyndigheten. Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms stad är den kommunala tillsynsmyndighet som utövar tillsyn av båtklubbar i enlighet med Miljöbalken.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden genomför kontinuerligt tillsyn över stadens båtklubbar och prioriterar enligt uppgift, de båtklubbar som också tillhandahåller båtuppläggningsplatser. Vid tillsynen ställs krav på egenkontroll av verksamheten, där båtklubben får lämna förslag på rutiner för bl.a. avfallshantering, kemikaliehantering och andra sanitära lösningar. Detta granskas av tillsynsmyndigheten som också lämnar råd samt information om vilka krav som ställs utifrån gällande lagstiftningar.

I motionen föreslås att staden bör sätta upp normer för vilka produkter som ska utfasas. Det är huvudsakligen Kemikalieinspektionen, länsstyrelsen och den kommunala tillsynsmyndigheten som har tillsyn över kemiska produkter, produkt-

information samt dess klassificering och märkning. Det nationella miljö kvalitetsmålet *Giftfri miljö* handlar bland annat om utfasning av de farligaste kemikalierna. När det är möjligt ska farliga kemikalier ersättas med mindre farliga. Om verksamheten hanterar kemikalier är det viktigt att ha rutiner så att hanteringen sker på rätt sätt, t.ex. genom att följa de anvisningar som ges i säkerhetsdatablad. I Kemikalieinspektionens författningssamling kan man läsa mer om de regler som gäller. Här finns också PRIO-databasen, PRIO delar in ämnen i två prioriteringsnivåer, *utfasningsämnen* och *prioriterade riskminskningsämnen*. Vilken grupp ett ämne tillhör beror på ämnets egenskaper. PRIO är inte menad att användas som en förbudslista för ämnen. Databasen innehåller endast exempel på ämnen med miljö- och hälsofarliga egenskaper som bör prioriteras i riskminskningsarbetet.

Den juridiska grunden för PRIO finns i de s.k. allmänna hänsynsreglerna som finns i Kap 2 i Miljöbalken. De viktigaste delarna i detta sammanhang är kunskapskravet, försiktighetsprincipen och produktvalsprincipen (substitutionsprincipen). Dessa regler gäller generellt, d.v.s. de gäller för både tillverkare, importörer, säljare och användare av kemiska produkter och varor, exempelvis båtklubbar.

Miljöbalken gäller alla miljöfarliga verksamheter och lägger ansvaret på verksamheten att självständigt följa de regler, beslut och domar som myndigheter eller miljödomstolar har bestämt. Egenkontroll är den metod som Miljöbalken anvisar för att verksamheter ska kunna ta sitt miljöansvar och för att visa tillsynsmyndigheten att de följer hänsynsreglerna, detta kallas omvänd bevisbörda.

Förvaltningen anser att ett "Green Card", en miljödiplomering, eller någon annan form av kvalitetssäkring som är en s.k. kontroll av egenkontrollen inte kan genomföras av den part som också har rollen som tillsynsmyndighet. Det skulle innebära att myndigheten utövar tillsyn över sin egen kvalitetssäkring. En miljödiplomering eller en kvalitetssäkring måste göras av en oberoende part. ISO 14001 är ett exempel på en internationellt accepterad standard som utgör grunden för fastställande av miljöledning. Meningen med ISO är att den ska kunna användas på olika typer av verksamheter som har olika stor miljöpåverkan och miljöbelastning. Som bevis på att verksamheten uppfyller de krav som standarden sätter, blir verksamheten certifierad av ett oberoende ackrediterat certifieringsorgan. ISO 14001 är ett exempel på kvalitetssäkring, men är troligtvis för kostbart för en båtklubb som vanligtvis drivs på ideell basis.

Båtlivets påverkan på omgivande miljö är känd sedan länge. Sammantaget visar studier att mark som används som uppläggningsplatser för fritidsbåtar i allmänhet är kraftigt förorenad med flera kända giftiga föreningar som alla kan innebära stor

risk för oönskade effekter på människor och andra organismer. Arbets- och fritidsbåtar använder i dag olika former av bottenfärg för att motverka beväxning på båten. Båtbottenfärger tillhör gruppen antifoulingprodukter där tillåtna aktiva substanser håller på att bedömas. Till båtfärger tillsätts giftiga substanser med syftet att läcka ut i lagom takt så att de förhindrar påväxtorganismer att fästa på skrovet. Dessa produkter är alltså designade för att läcka ut gifter i vattenmiljön. Avspolning av båten sker vanligtvis direkt vid upptagsplatsen på hösten. Ibland sker detta på en spolplatta men oftast direkt på marken. På många upptagningsplatser sker idag ingen organiserad uppsamling eller rening av tvättvattnet och de föroreningar som vattnet innehåller, utan tvättvattnet får rinna ut på marken. Om marken består av en grusad yta riskerar marken att bli förorenad samt att en del föroreningar förs ut till havet. Består marken av en hårdgjord yta kommer tvättvattnet snabbt ut i havet.

De senaste decennierna har emellertid ett flertal mekaniska, helt giftfria, alternativ till båtbottenfärger börjat komma fram på marknaden. En metod är borsttvättar där båtarna precis som i en biltvätt borstas rena i vattnet.

Förvaltningen instämmer i att det är viktigt att klargöra hur ansvarsfördelning är mellan enskilda båtägare, båtklubbar, kommuner respektive markägaren. Normalt gäller principen om att förorenaren betalar. *Polluter Pays Principle* (PPP), det innebär att den som orsakar skador i miljön ska betala de samhällsekonomiska kostnader som uppstår. När det gäller den här typen av verksamhet som verkar på ideell basis kan en ansvarsutredning bli komplicerad. Ett tydliggörande vore rimligt, i synnerhet som det saknas tydliga nationella riktlinjer för hur fortsatt ackumulering av gifter på båtuppläggningsplatser ska minimeras och vad som ska gälla för en nyanläggning av en båtuppläggningsplats.
